

Харченко О.В.,

кандидат філологічних наук, доцент
докторант

Інститут міжнародних відношень

Київський національний університет ім. Т. Шевченка (Київ).

АМЕРИКАНСЬКІ КІНОКОМЕДІЇ ТА КАЛАМБУР

Анотація. Стаття досліджує лінгвокогнітивні, семантичні та асоціативні особливості американського гумору, зокрема поширеного у американських кінокомедіях каламбуру. Показано, що каламбур базується на семантичному механізмі зіткнення двох пропозицій (серйозної та комічної), пов'язаний із асоціативним механізмом асоціативного накладу (один асоціан сприймається на фоні іншого), з лінгвокогнітивними особливостями (ефект розрізнення, ефект еврестичний), характеризуються високим рівнем образності та емоційної напруги.

Ключові слова: каламбур, трансформація комічного, гумористичний дискурс, ефект розрізнення, ефект еврестичний, асоціативний наклад.

Актуальність цієї статті зумовлена необхідністю ідентифікації лінгвокогнітивних та асоціативних особливостей американського гумору. *Об'єктом* нашого дослідження є сучасний американський дискурс комічного. Матеріалом для дослідження слугували фрагменти дискурсу комічного з 10 сучасних кінокомедій США.

Предметом дослідження є механізми створення каламбуру які реалізуються в американському гуморі.

Мета статті – ви явлення та загальна характеристика механізмів створення сучасного американського каламбуру. Аналіз останніх досліджень і публікацій базується на роботах В. І. Карасика, Т. Ван Дейка, М. Макарова, які найбільш адекватно та глибоко дослідили проблеми дискурсу аналізу в цілому. Наукове значення дослідження полягає у визначенні та аналізі ряду лінгвокогнітивних особливостей американського гумору, проведенні уточнення понять теоретичного аналізу дискурсу комічного.

Одним з найбільш частотних лінгвістичних засобів комічного в американському гуморі є каламбури, часто образного плану (рівень *high brow humor*).

Наведемо ряд прикладів із популярних американських кінокомедій ХХ сторіччя та проаналізуємо їх.

У романтичній кінокомедії «Annie Hall» (1977 р.) режисера Вуді Аллена, який виконував у цьому фільмі головну роль разом з голлівудською зіркою Шеллі Дюволл зустрічається декілька каламбурів.

1) «*Robin: There's Henry Drucker. He has a chair in history at Princeton. Oh, and the short man is Hershel Kaminsky. He has a chair in philosophy at Cornell. Alvy Singer: Yeah? Two more chairs they got a dining room set.*» [1, 2-5].

У цьому діалозі застосовується каламбур на основі полісемії лексичної одиниці *chair* (стілець та кафедра).

2) «*Alvy Singer: You know, I don't think I could take a mellow evening because I - I don't respond well to mellow. You know what I mean? I have a tendency to - if I get too mellow, I - I ripen and then rot, you know.*» [1, 2-5]. У цьому монолозі Елві створює каламбур, який базується на паронімії “mellow” (розслаблятися та дозрівати) та трансформація анантаподатон (порушення логічного прогнозу).

У кінокомедії буфонаді анархічного плану «Duck soup» («Суп із качки», 1933) режисера Лео Мак Кері (Leo McCarey), в якій блискуче виконує комедійні ролі акторський колектив Marx Brothers, зустрічається декілька каламбурів.

Сама назва стрічки фактично є каламбуром. Перше сленгове значення – “легка справа”, друге значення – “суп із газетних побрехеньок”, третє значення пряме – “суп із качки”.

3) «*Rufus T. Firefly: I got a good mind to join a club and beat you over the head with it*» [2, 2-5]. У цій репліці Руфуса комічний ефект викликає стилістично-риторичний прийом силепсис, що веде до створення каламбуру. Полісемантичне слово *club* об'єднує дві частини речення, при цьому в першій частині воно означає “клуб”, а в другій - “дубинку” поліцейського.

4) «*Rufus T. Firefly: How would you like a job in the mint? Chicolini: Mint? No, no, I no like a mint. Uh, what other flavor you got?*» [2, 2-5]. Комічний ефект спричинюється такою каламбуром, який побудований на полісемії слова *mint*. Перше значення – “м'ята”, а друге – “монетний двір”. Іntenсифікатором комічного виступає еналаж (порушення граматичних норм) та антиронія, оскільки Чіколіні незважаючи на свою удавану неотесаність, переграє Руфуса.

5) «*Mrs. Teasdale: Notables from every country are gathered here in your honor. This is a gala day for you. Rufus T. Firefly: Well, a gal a day is enough for me. I don't think I could handle any more*» [2, 2-5]. “”

У цьому діалозі також використовується каламбур, оскільки відбувається обігравання паронімічного звучання трьох лексичних одиниць *gala* (“святковий день, свято”), *gal* та *girl* (“дівчина”). Кажучи «Well, a gal a day is enough for me», пан Фаєфлай нібито висловлює певне незадоволення від частих урочистостей, але при цьому робить натяк сексуального плану.

Для розгляду візьємо декілька фрагментів з найкращого мюзиклу США за ХХ сторіччя, згідно із списком Американської кіноакадемії – «Singing in the Rain» («Співаючі під дощем», 1952) режисерів Джима Келлі та Стенлі Донована, головні ролі в якому зіграли актори Джин Келлі (Дон Локвуд), Сид Чаррис (танцюристка), Деббі Рейнольдс (Кеті Селен), Жан Хаген (Ліна Лямонт).

6) «Don Lockwood: Now listen, R.F., the owner of the Coconut Grove may do what Lina tells him to, but you're the head of this studio. R.F. Simpson: That's right, I'm the head of this studio. She's hired! But don't let Lina know she's on the lot.» [3, 7]. У цьому діалозі каламбур побудований на омонімії лексичної одиниці *lot* («знімальний майданчик», «під питанням»). Пан Сімпсон робить натяк на те, що хоча Ліна і приймає участь у зйомках фільму, озвучення Ліни її власним писклявим голосом знаходиться під великим питанням.

7) «Don Lockwood: Cosmo, call me a cab. Cosmo Brown: OK, you're a cab» [3, 7].

Каламбур створюється двійним значенням словосполучення «to call a cab» – «визивати таксі» та «називати тупком».

В якості третьої кінокомедії цієї категорії ми візьємо кінострічку «Raising Arizona» (1987) режисера Джоела Коена.

8) «H.I.: We figured there was too much happiness here for just the two of us, so we figured the next logical step was to have us a critter» [4, 1-15]. Каламбур пов'язаний з використанням неформального слова *critter* («дитина, домашня тварина, тварюка»).

9) [an old convict and H.I. lying on their prison bunks, passing the time] «Ear-Bending Cellmate: ...and when there was no meat, we ate fowl and when there was no fowl, we ate crowdad and when there was no crowdad to be found, we ate sand. H.I.: You ate what? Ear-Bending Cellmate: We ate sand. [pause] H.I.: You ate SAND? Ear-Bending Cellmate: That's right!» [4, 1-15]. У діалозі двох ув'язнених застосовується гіперболізація та каламбур, що полягає в омонімії лексичної одиниці *sand* («пісок» та «смількість»). Інтенсифікатором комічного виступає анафора (тричі використовується «there was no...») та діаскоп (двічі зустрічається *meat, crowdad, fowl*, тричі *sand*).

10) «H. I.: There's right and there's right and never the twain shall meet» [4,1-15].

У цьому однорядковому жарті створюється нова ідіома (від «there is right and there is left...») та каламбур від полісемічного слова *twain* («two» or «Mark Twain»). Інтенсифікатором виступає анафора.

Розглянемо декілька каламбурів із комедії, що відноситься до «fish out of water comedies», а саме кінокомедії «Stripes» («Нашивки», 1981) режисера І.Рейтмана.

11) «General Barnicke: Are you telling me that you men finished your training on your own? John Winger: That's a fact, Jack. Soldiers: That's a fact, Jack» [5, 5-7].

Коли генерал питає у солдатів проблемного взводу, чи завершили солдати підготовку власними

силами, рядовий Джон, який виявився неформальним лідером свого взводу, вдається до каламбуру: «That's a fact, Jack». Солдати повторюють цю фразу за ним, що є проявом тавтології та внутрішньої рими (*fact – Jack*). Лексична одиниця *Джек* вживається британськими службовцями у значенні «щасливий», американці ж це сленгове слово, частіше вживають у грубому значенні «абсолютно нічого/повний нуль». Тому і не може второпати генерал, що до чого. В цілому у цьому епізоді проявляється іронія ситуації сократівського типу, оскільки новобранці удають із себе телепнів, але при цьому переграють цілого генерала, відповідального за військовий парад.

12) «John Winger: Don't order the Schnitzel, they're using Schnauzer» [5, 5-7].

У цьому фрагменті вживається трансформація комічного обману та каламбур. Джон радить заказувати не *шніцель* («м'ясне блюдо»), а *шнауцер* (порода собаки від німецького слова *schnauze* «рило, морда»).

13) «John Winger: Why'd the chicken cross the road? Soldiers: To get from the left to the right. John Winger: He stepped out of rank, got hit by a tank Soldiers: He ain't no chicken no more» [5, 5-7].

У цьому фрагменті комічної військової пісні головними механізмами комічного виступають трансформація абсурду у стилі чорного гумору («курча вийшло із строю та загинуло») та каламбур, що полягає в омонімії лексичної одиниці *chicken* («курча» або ж «трус»). Інтенсифікаторами комічного виступають еналаж (порушення граматичних норм) в останньому рядку та рима (*rank – tank*).

Декілька каламбурів зустрічаються у популярній кінокомедії пародії, випущеній в 1974 році режисером М.Бруксом «Молодий Франкенштайн» («Young Frankenstein»).

14) [Frankenstein, Igor and Inga in front of HUGE castle doors] «Dr. Frederick Frankenstein: What knockers.

Inga: Oh, thank you doctor» [6, 5-7].

Комічний ефект діалогу побудований на каламбурі. Лексична одиниця *knockers* має два омонімічні значення, перше «двірні молотки», друге сленгове значення – «жіноча грудь». Інга сприймає слова доктора у другому значенні та дякує доктора «за комплімент».

15) [Dr. Frankenstein leans in for a kiss] «Elizabeth: Taffeta, darling.

Dr. Frederick Frankenstein: Taffeta, sweetheart.

Elizabeth: [pulling away] No, the dress is taffeta. It wrinkles so easily» [6, 5-7]. У фрагменті застосовується як головні трансформації комічного – відхилення від стереотипної поведінки закоханої жінки та соціолінгвістичний дисонанс. Доктор нахилиється, щоб поцілувати Елізабету, а вона каже: «Тэфета («дорога тканина з нейлону») ...сукня з тэфети, вона морщиться так легко». Іннуендо - дівчина думає не про почуття, а про свою красиву сукню під час від'їзду «коханого». Ще однією трансформацією комічного є те, що доктор спочатку сприйняв слово *тафета* як одне із нижніх слів любовної тематики (можливо, *taffy tits* – «невелика грудь») і повторив

його з насолодою (каламбур), а виявилось, що це просто “дорога сукня”.

16) «Dr. Frederick Frankenstein: *Well, dear, are you ready?*

Inga: *Yes, Doctor. Dr. Frederick Frankenstein: Elevate me. Inga: Now? Right here? Dr. Frederick Frankenstein: Yes, yes, raise the platform.*

Inga: *Oh. Ze platform. Oh, zat, yah, yah... yes*» [6, 5-7]. У цьому фрагменті дискурсу комічний ефект викликає двійне розуміння фрази «Elevate me!». Доктор Франкенштайн має на увазі: «Підними мене!». А молода білявка Інга сприймає цю фразу як «Збуджуй мене!». Вона посміхається і питає: «Зараз. Прямо тут?». Також застосовується іннуендо сексуального плану та такий інтенсифікатор як комічна фонетична деформація. (*Ze, zat...*).

У кінострічці «Arsenic and Old Lace» («Миш'як та старий шнурок», 1944) режисера Френка Капри, яка є першою візитною карткою субжанру комедії чорного гумору США, головні герої (переважно психічно ненормальні члени аристократичної сім'ї Брустверів) застосовують декілька каламбурів.

17) «Mortimer Brewster: *The name Brewster is code for Roosevelt.*

Teddy Brewster: *Code for Roosevelt?*

Mortimer Brewster: *Yes. Don't you see? Take the name Brewster, take away the B, and what have you got?*

Teddy Brewster: *Rooster! Mortimer Brewster: Uh-huh. And what does a rooster do?*

Teddy Brewster: *Crows. Mortimer Brewster: It crows. And where do you hunt in Africa?*

Teddy Brewster: *On the veldt! Mortimer Brewster: There you are: crows - veldt!*

Teddy Brewster: *Ingenious! My compliments to the boys in the code department*» [7, 1-25].

У фрагменті комічний ефект досягається, по-перше, риторичним прийомом ентимема (неправильний або фальшивий силогізм та аргументація). У даному випадку аргументація веде до божевільного абсурду. Прізвище Бревстер — це код до прізвища Рузвельт, оскільки *rooster* “півень” та *veldt* (“степові простори Південної Африки”) разом складають *Roosevelt*. По-друге, використовується нестандартна зооморфічна метафора (*rooster* “півень”), яка римується з прізвищем Теді Бревстера (транскрипція: *Брустер-рустер*), що веде до створення каламбуру, основанийого на механізмі паронімії.

18) «Teddy Brewster: *Mr. Witherfork! Mr. Witherspoon: Spoon! [Mortimer hands him a spoon]*» [7, 1-25]. Комізм фрагменту дискурсу побудований на каламбурі, який базується на комічному прізвищі лікаря *Witherspoon* та на лексичній одиниці *spoon* (“ложка”), яку демонструє Мортімер Теді, коли той помилково називає лікаря *Witherfork* (кінцівка прізвища *fork* “виделка”).

До однієї з найуспішніших кінокомедій ХХ сторіччя відноситься сатирична кінокомедія пародія «Airplane» (1980), знята Джимом Абрахамсом разом з братами Девізом та Джеррі Цукерами, яка по суті є пародією на екранізацію повісті Артура Хейлі «Злітно-посадочна смуга нуль-вісім». Персонажі кінокомедії досить часто використовують каламбури.

Наведемо деякі з них.

19) «Roger Murdock: *Flight 2-0-9'er, you are cleared for take-off.*

Captain Oveur: *Roger!*

Roger Murdock: *Huh?*

Tower voice: *L.A. departure frequency, 123 point 9'er.*

Captain Oveur: *Roger!*

Roger Murdock: *Huh?*

Victor Basta: *Request vector, over.*

Captain Oveur: *What?*

Tower voice: *Flight 2-0-9'er cleared for vector 324.*

Roger Murdock: *We have clearance, Clarence.*

Captain Oveur: *Roger, Roger. What's our vector, Victor?*

Tower voice: *Tower's radio clearance, over!*

Captain Oveur: *That's Clarence Oveur. Over.*

Tower voice: *Over.*

Captain Oveur: *Roger.*

Roger Murdock: *Huh?*

Tower voice: *Roger, over!*

Roger Murdock: *What?*

Captain Oveur: *Huh?*

Victor Basta: *Who?»* [8, 1-4].

У цих радіопереговорах комічний ефект викликає паронімія трьох пар лексичних одиниць: *Roger Murdock* (ім'я та прізвище) — *Roger* (“зрозумів” або “прийнято”); *Captain Oveur* (ім'я та прізвище) — *over* (“переговори закінчено”); *Clarence Oveur* (ім'я та прізвище) — *clearance* (“вільний прохід”). Паронімія трьох лексичних пар веде до створення каламбурів, які разом ведуть до створення ситуації абсурду, яка контрастує з офіційною та професійною атмосферою, яка панує серед співробітників аеропорту. Інтенсифікаторами комічного у цьому фрагменті дискурсу виступають фігури повтору (тавтологія та діаскоп)..

20) «Rumack: *Can you fly this plane, and land it?*

Ted Striker: *Surely you can't be serious.*

Rumack: *I am serious... and don't call me Shirley»* [8, 1-4].

У діалозі створюється каламбур на основі паронімії двох лексичних одиниць (*surely, Shirely*). “Shirley” — Голлівудська компанія, що займається продажем жіночої білизни.

21) «Operator: *[Captain Oveur is on the phone with the Mayo Clinic] Excuse me, Captain Oveur, but I have an emergency call on line 5 from a Mr. Hamm. Captain Oveur: Alright, give me a Hamm on 5, hold the Mayo»* [8, 1-15]

Каламбур діалогу побудований на паронімії прізвищ, що нагадують *ham* - “шинка”, а *mayo* - “майонез”.

Розглянемо ще декілька каламбурів з кінокомедії гібридного субжанру “Some Like it Hot” («Деякі люблять погорячіше», 1959) режисера Біллі Вайлдера, яка пішла у радянському кінопрокаті як «У Джазі лише дівчата», і яка є екранізацією оповідання Роберта Торена та Майкла Логана.

22) «Sugar: *I come from this musical family. My mother is a piano teacher and my father was a conductor.*

Joe: Where did he conduct?

Sugar: On the Baltimore and Ohio» [9, 3-4].
Комічний ефект діалогу викликає каламбур, що базується на полісемії лексичної одиниці *conductor* («кондуктор» або «диригент»). Душка каже, що вона походить з музикальної сім'ї. Мати була вчителькою гри на піаніно, а батько *conductor*. Коли ж Джо запитав, а де батько диригував/ працював кондуктором, вона відповідає, що у Балтиморі та Огайо, але використовує прийменник «on the Baltimore» [streets], з чого стає ясным, що він таки був кондуктором.

23) «*Jerry*: «No pastry, no butter, no Sugar!» [9, 5-6]. Комічний ефект викликає комплексна трансформація з параморфемію (неочікувана кінцівка) та каламбуру. Джеррі каже: «Ніякого печива, ніякого масла, ніякого цукру/Душки». Каламбур побудований на омонімії двох лексичних одиниць *цукру* та імені дівчини-блондинки (*Sugar – sugar*). Інтенсифікатором комічного виступає ізоколон (однакова довжина клаузул), анафора (однаковий початок з *no*), хендіатрис (фігура мови, що полягає в тому, що одна ідея виражається трьома лексичними одиницями, або клаузулами). Додатково зазначимо, що каламбур на основі лексичної одиниці *sugar* надає новий смисл двом попереднім лексичним одиницям (сленгові значення *pastry* – «гаряча та дуже бажана дівчина», а *butter* – «набридлива дівчина»).

24) «*Spats Colombo*: [when his joint is raided] What's the rap this time?

Mulligan: Embalming people with coffee – 86 proof» [9, 6-7].

Під час облоги ресторану, за часів сухого закону, гангстер Коломбо питає у поліцейського шефа: «Що за реп (наїзд) цього разу?» Поліцейський Маліган відповідає: «Бальзамування людей кавою у 86 градусів». Комічний ефект викликають каламбур оснований на полісемії лексичної одиниці *rap* (поліцейська облава або наїзд, речитатив під музику) та нестандартна метафора від поліцейського керівника з натяками на те, що ресторан знаходиться біля кладовища, та що замість кави відвідувачі заказують віскі у 86 градусів.

У кінокомедії у стилі фентезі «День Бабака» («Groundhog Day», 1993) режисера Гарольда Раміса за мотивами твору Денні Рубіна, зустрічаємо наступні каламбури:

24) «*Piano Teacher*: Not bad... Mr. Connors, you say this is your first lesson?

Phil: Yes, but my father was a piano... 'mover', so...» [10, 3-4]. Комічний ефект викликає ентимема (неправильний, неформальний силіогізм) та каламбур, які застосовує Філ. Він каже, що гарно грає на піаніно, оскільки його батько сприяв продажу піаніно на ринку (друга версія - його батько був вантажником, який переносив піаніно). Каламбур викликає одночасна актуалізація трьох значень – «піаніно», «продавець піаніно», «вантажник, що переносить піаніно»).

25) «*Ned*: Phil? *Phil Connors*? *Phil Connors*, I thought that was you!

Phil: Hi, thanks for watching. [Starts to walk away]

Ned: Hey now, don't you tell me you don't remember me 'cause I sure as heckfire remember you.

Phil: Not a chance.

Ned: Ned... Ryerson. "Needlenose Ned"? "Ned the Head"? C'mon, buddy. Case Western High. I did the whistling belly-button trick at the high school talent show? Bing. Ned Ryerson, got the shingles real bad senior year, almost didn't graduate? Bing, again. Ned Ryerson, I dated your sister Mary Pat a couple of times until you told me not to anymore? Well?

Phil: Ned Ryerson?

Ned: BING!

Phil: Bing» [10, 3-4].

Комічний ефект створюється пародією на зустріч із людьми з вашого далекого минулого (однокурсниками, приятелями із вашого двору, тощо). Нед згадує як він у школі робив дитячий трюк, популярний в американських школах- художній свист із показом живота («whistling belly - button trick»), згадує як у нього була віспа, як він залицявся до сестри Філа...Філ нічого не пам'ятає. (Застосовується іронія ситуації - моменти не дуже приємні для дитячих та шкільних спогадів). Крім того, Нед застосовує фігуру повторення діакон вживаючи декілька разів комічне слово *bing* та самоіронію, висміюючи себе у дитинстві. Додатково спостерігається каламбур, який формується омонімічними значеннями лексичної одиниці *bing*. Перше значення – вигук про те, що ви прийшли (*Hello! Bing!*), друге значення – «набридлива людина». У діалозі відомого тележурналіста Філа та його колишнього однокурсника Неда актуалізуються саме ці два значення.

В цілому ми помічаємо, що американські режисери кінокомедій тяжіють до використання каламбурів у траскриптах своїх кінофільмів. Приклади каламбурів взяті з 10 кінострічок, які входять у 100 найкращих кінокомедій США ХХ сторіччя [11, 2-3].

На семантичному рівні каламбури викликають комічний ефект завдяки тому, що вони сприяють одночасній актуалізації двох семантичних норм (або двох семантично повноцінних пропозицій), що відбувається переважно за рахунок паронімії або омонімії певних лексичних одиниць. Одна норма нейтральна (серйозна, лірична, тощо) інша переважно комічна. Зіткнення двох норм веде до комічного ефекту, оскільки з серйозної норми зривається маска серйозності і в результаті применшення або навпаки перебільшення відбувається процес профанації чи карнавалізації серйозної норми та перетворення її у комічну, яка висміює певні недоречності чи вади об'єкту осміяння. Так, у діалозі 25 каламбур на основі лексичної одиниці *bing* перетворює дружню атмосферу діалогу двох колишніх однокурсників у сатирично саркастичну. Колишній однокурсник якийсь швидко та непомітно перетворюється у комічного невдачу. У репліці 23, каламбур перетворює звичайне речення деклінатив кухонної тем атики («Ніякого печива, ніякого масла, ніякого цукру») у речення із сексуальним підтекстом («Ніякої, ні гарячої, ні набридливої дівчини, ніякої Душки»).

На асоціативному рівні використання каламбурів включає такий асоціативний механізм як асоціативний наклад (*associative imposition*), коли один асоціант сприймається на фоні іншого, що веде до неоднозначного сприйняття лексичної одиниці (одночасна актуалізація—зближення, зіставлення, протиставлення планів сприйняття та можливої інтерпретації лексем; паралелізм семантичного обмірковування над формою слова) [12, 16].

На когнітивному рівні застосування каламбурів частково свідчить про рефреймінг (переключення) смислів та актуалізацію в американській картині світу такого когнітивного паттерну як паттерн чіткого контрасту, що лежить в основі когнітивного упередження чіткого розрізнення (*distinction bias*) [13,680-695], який полягає у тому, що контрастні денотати, розмішені поряд, значно більше привертають увагу, і запам'ятовуються значно краще аудиторією, ніж якби їх представляли окремо.

Експерименти дослідників показали, що навіть незначні відмінності між двома варіантами (денотатами) стають більш рельєфними та помітними, якщо їх розмістити поряд та оцінювати одночасно. Рельєфна контрастність між денотатами (або певними варіантами) веде до кращого розуміння комунікативного послання (у даному випадку комічного). Пам'ятаючи про цю когнітивну особливість публіки, режисери кінокомедій не забувають вставити декілька каламбурів у свої кінострічки.

Розгляд фрагментів дискурсу комічного у вищевказаних кінокомедіях показує, що усі фрагменти супроводжуються високим рівнем образності та емоційного напруження та гумористичною тональністю діалогів.

Важливість гумористичної тональності та гумору в цілому у сучасному американському суспільстві, включаючи ділові круги корпоративної Америки, чудово ілюструє таке конгнітивне упередження як «евристичний афект» («*affect heuristic*»), що полягає у занадто творчому підході до вирішення проблеми («*rule of thumb*») під впливом короткочасної та бурхливої емоційної реакції (гнів, жах, радість, сміх, тощо) на певний зовнішній чинник (можливе комунікативне повідомлення).

Це когнітивне упередження лежить в основі того, що люди часто приймають рішення по серйозним питанням, не в результаті ґрунтовного логічного аналізу, а під впливом короткочасних та сильних афектів (у нашому випадку це стосується сміху як реакції на успішне комічне комунікативне повідомлення). Цей когнітивний ефект був підтверджений експериментально групою таких американських вчених як П. Вінкельман, Н. Шварц та інші [14, 433-435]. Тому переоцінити роль комічного у формуванні певних ціннісних домінант та сатирично-гумористичних стереотипів завдяки таким потужним каналам ЗМІ як кінематограф й телебачення дуже важко.

Висновки. Розгляд американського відео вербального дискурсу комічного на прикладах з 10 кінокомедій США свідчить, що до однієї з частотних трансформацій створення комічного ефекту на рівні форми мови в американському гуморі є каламбур.

На когнітивному рівні каламбур базується на рефреймінгу смислів. Тяжіння американського гумору до каламбуру частково свідчить про актуалізацію таких когнітивних паттернів в американській комічній картині світу як паттерн чіткого контрасту (*based on «distinction bias»*), паттерн «евристичного афекту» та використання такого асоціативного механізму, як асоціативний наклад. В семантичному плані каламбур призводить до зіткнення двох семантично повноцінних пропозицій (серйозної та несерйозної), які ведуть до профанації або карнавалізації серйозної пропозиції та перетворення її у комічну. Фрагменти дискурсу, в яких були застосовані каламбури, характеризуються високим рівнем образності та емоційного напруження.

Література

1. Allen Woody. *Annie Hall* / Woody Allen. — United Artists, 1977. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Annie_Hall (15.11.09). — Annie Hall.
2. McCarey Leo. *Duck Soup* / Leo McCarey. — Paramount Pictures. USA, 1933. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Duck_Soup_1933_film (2.01.10) — Duck Soup.
3. Kelly Gene, Donan Stanley. *Singing in the Rain* / Gene Kelly, Stanley Donan — Metro - Goldwyn — Mayer, 1952. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Singing_in_the_Rain (2.01.10) — Singing in the Rain.
4. Coen Ethan. *Raising Arizona* / Ethan Coen. — 20th Century Fox, 1987 — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Raising_Arizona (15.11.09) — Raising Arizona.
5. Reitman Ivan. *Stripes*. Comedy film / Ivan Reitman // Columbia Pictures. USA. — 1981. — Режим доступу: [http://en.wikipedia.org/wiki/Stripes_\(film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stripes_(film)) (2.02.10) — Stripes.
6. Brooks Mel. *Young Frankenstein* / Mel Brooks. — 20th Century Fox. USA. 1974. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Young_Frankenstein (2.02.10) — Young Frankenstein.
7. Capra Frank. *Arsenic and Old Lace* / Frank Capra. — Warner Bros. USA. 1944. — Режим доступу: [http://en.wikipedia.org/wiki/Arsenic_and_Old_Lace_\(film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Arsenic_and_Old_Lace_(film)) (2.02.10) — Arsenic and Old Lace.
8. Abrahams Jim. *Airplane!* / Jim Abrahams. — Paramount Pictures. USA. 1980. — Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Airplane!> (2.02.10) — Airplane.
9. Wilder Billy. *Some Like It Hot* / Billy Wilder. — United Artists. 1959. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Some_Like_It_Hot (2.02.10). — Some Like It Hot
10. Ramis Harold. *Groundhog Day* / Harold Ramis. — Columbia Pictures. USA. 1993. — Режим доступу: [http://en.wikipedia.org/wiki/Groundhog_Day_\(film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Groundhog_Day_(film)) (2.02.10). — Groundhog Day.
11. AFI'S 100 Years...100 Laughs. 2009. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/AFI's_100_Years%20%80%A6100_Laughs (11.11.09) — AFI'S 100 Years...100 Laughs.
12. Гридина, Т.А. Языковая игра: стереотип и творчество / Т. А. Гридина // Екатеринбург: Урал. гос. пед. ун — т, 1996. — 310с.
13. Hsee, C. K. Distinction bias: Misprediction and mischoice due to joint evaluation / Ch. K. Hsee, JiaoZhang // Journal of Personality and Social Psychology. - Chicago: University of Chicago, 2004. - № 86 (5) - p. 680-695.
14. Winkielman, P. Subliminal affective priming attributional interventions / P. Winkielman, Robert. B.Zajonc, N.Schwarz. // *Cognition and Emotion* — London: Psychology Press, — 1997 — № 11(4), — p.433-465.

Харченко О.В. Американские кинокомедии и каламбур. – Статья.

Аннотация. Статья рассматривает лингвокогнитивные, семантические и ассоциативные особенности американского юмора. Показано, что, типичный для американских комедий, каламбур основан на семантическом механизме столкновения двух пропозиций (серьезной и комичной), ассоциативном механизме ассоциативного наложения, связан с лингвокогнитивными эффектами, характеризуется высоким уровнем образности и эмоциональной напряженности.

Ключевые слова: каламбур, трансформация комического, юмористический дискурс, эффект распознавания, эффект эвристический, ассоциативное наложение.

Kharchenko O.V. American Comedy Films and Pun. – Article.

Summary. The article focuses upon linguistic, cognitive, semantic and associative peculiarities of American humor. Typical of American comedies, pun (calambour) is based on the semantic collision of two propositions (serious and comic), commonly formed by paronyms or homonyms, on the mechanism of association imposition (when one associant is taken on the background of another), on some linguo-cognitive peculiarities, including Distinction effect, Affect heuristic. Pun is characterized by a high level of imagery (figurativeness) and emotional tension.

Key words: pun, comical transformations, humor discourse, Distinction effect, Affect heuristic, association imposition.